

Caltha scaposa

Nomenclatuur/Etymologie

De geslachtsnaam *Caltha* komt van het Oudgriekse woord κα'λαθος (*kálathos*), wat 'mand' of 'beker' betekent. Dit verwijst naar de komvormige bloemen van de plant, een kenmerk dat gedeeld wordt met de bekendere *Caltha palustris* (dotterbloem). De soortaanduiding *scaposa* is afgeleid van het Latijnse *scaposus*, wat 'voorzien van een bloemstengel' betekent. In de botanie verwijst *scaposus* naar een plant waarvan de bloeistengel (*scapus*) rechtstreeks uit de wortelrozet komt en weinig tot geen bladeren draagt, wat een onderscheidend kenmerk is van deze soort. De wetenschappelijke naam *Caltha scaposa* werd in 1855 gepubliceerd door Joseph Dalton Hooker en Thomas Thomson.

Taxonomie

Caltha scaposa is een overblijvende alpiene kruidachtige plant en behoort tot de orde van de Ranonkelachtigen. Het is een geaccepteerde soort, maar is nauw verwant aan de wijdverspreide *Caltha palustris*.

- Rijk: Plantae (Planten)
- Orde: Ranunculales
- Familie: Ranunculaceae
- Geslacht: *Caltha*
- Soort: *Caltha scaposa*

Synoniemen

Een belangrijk synoniem dat de nauwe relatie met de algemene dotterbloem aantoont, is:

- *Caltha palustris* var. *scaposa* (Hook.f. & Thomson) Maxim.

Andere heterotypische synoniemen zijn:

- *Caltha gracilis*
- *Caltha scaposa* var. *parnassioides* Ulbr.
- *Caltha scaposa* var. *pusilla* Huth
- *Caltha scaposa* var. *smithii* Ulbr.

Variëteiten en Cultivars

Caltha scaposa is een soort die van nature voorkomt in de hoogalpiene regio's van Azië en wordt voornamelijk door specialisten in alpine- en rotstuinen gecultiveerd. Vanwege zijn gespecialiseerde herkomst en de focus op botanische zuiverheid in deze kringen, zijn er *geen* commercieel wijdverspreide cultivars (*benoemde selecties*) van *Caltha scaposa* bekend. De variëteiten die in de taxonomische literatuur voorkomen (*C. scaposa* var. *parnassioides*, *C. scaposa* var. *smithii*, etc.) zijn voornamelijk botanische onderscheidingen op basis van kleine morfologische verschillen, en worden niet als tuinbouwkundige cultivars beschouwd. Tuiniers die een vergelijkbare plant zoeken, richten zich vaak op de cultivars van de wijdverspreide *Caltha palustris*:

- *Caltha palustris* 'Plena': Een veel voorkomende cultivar van de dotterbloem met dubbele, bolvormige, heldergele bloemen.
- *Caltha palustris* 'Alba': Een zeldzamere variëteit met witte bloemen.
- *Caltha palustris* 'Multiplex': Een andere populaire selectie met volle, dubbele, goudgele bloemen.

Familie

De soort *Caltha scaposa* behoort tot de familie *Ranunculaceae*, in het Nederlands de Ranonkelfamilie. Dit is een grote familie die veel bekende tuin- en wilde bloemen omvat, zoals de ranonkels (*Ranunculus*), anemonen (*Anemone*), en nieskruid (*Helleborus*).

Hoogte

Dit is een relatief kleine, compacte alpiene plant. De hoogte van de plant zelf (het blad in rozet) is laag, maar de onbebladerde bloeistengels (*scapus*) groeien na de bloei door. De bloeistengels bereiken een hoogte van ongeveer 7 tot 24 centimeter, waardoor de plant in zijn geheel laag tot middelmatig laag blijft.

Bloemkleur

De bloemen van *Caltha scaposa* zijn opvallend *heldergeel* tot *dooiergeel*. De bloemen missen echte bloemblaadjes; de bloemkleur wordt gevormd door de kelkbladen (*sepals*), die eruitzien en functioneren als kroonbladen. Er zijn meestal vijf tot negen (vaak zes) van deze kelkbladen. De bloemen zijn kom- of schotelvormig.

Bladkleur

De bladeren zijn *glanzend groen*. Ze staan in een rozet aan de basis van de plant. De bladeren zijn gesteeld en de bladvorm is typisch *hartvormig* (*cordaat*) of soms *niervormig* (*reniform*), met een gave of licht gekartelde rand.

Bloeiperiode

Als alpiene soort is de bloeiperiode relatief vroeg en kort. *Caltha scaposa* bloeit in de zomermaanden op grote hoogte. Dit is doorgaans van *juni tot augustus of september*.

Standplaats

Vanwege zijn natuurlijke alpiene herkomst, geeft *Caltha scaposa* de voorkeur aan *vochtige alpiene weiden*, *moerassige beekoevers* en natte plaatsen in bergachtige valleien. De plant verdraagt een zonnige tot licht beschaduwde standplaats, maar vereist een constant *natte* of *zeer vochtige*, maar doorlatende bodem, vaak op grote hoogte in zijn natuurlijke habitat.

Herkomst

De plant is inheems in het *Oostelijke Himalaya* gebied en de bergen aan de oostelijke rand van het *Tibetaanse hoogland*. Het verspreidingsgebied omvat delen van India (Uttar Pradesh, Sikkim, Arunachal Pradesh), Nepal, Bhutan en China (Zuid-Gansu, Zuid-Qinghai, West-Sichuan, Noordwest-Yunnan). De plant groeit op hoogtes tussen de 2.800 en 4.600 meter.

Soort gewas

Caltha scaposa is een *laagblijvende, overblijvende, kruidachtige plant (perennial herb)*. Het is een typische moerasplant (*marsh marigold*) die aangepast is aan koude, natte omstandigheden in subalpiene tot alpiene zones.

Vermeerderingswijze

De plant kan worden vermeerderd door *zaad* en door *deling*. Vermeerdering uit zaad is een natuurlijke methode, waarbij de zaden vaak direct na rijping of na een koude stratificatieperiode moeten worden gezaaid. Deling van de dikke wortelstok (*rootstock*) kan in het vroege voorjaar of de herfst worden uitgevoerd om genetisch identieke planten te verkrijgen.

Klimaatzone (USDA-zones)

Vanwege zijn herkomst op grote hoogte in de Himalaya wordt aangenomen dat *Caltha scaposa* zeer koudetolerant is, maar specifieke USDA-zones zijn moeilijk vast te stellen zonder brede cultivatie-ervaring. Gezien zijn alpiene habitat zal de plant waarschijnlijk geschikt zijn voor koude zones, zoals *USDA-zones 3 tot 6*, maar dit is afhankelijk van de lokale omstandigheden, met name het behoud van constante bodemvochtigheid en koelte in de zomer.

Insecten

Caltha scaposa, als lid van de Ranonkelfamilie, kan giftig zijn bij inname (inclusief de onbewerkte bladeren). De opvallende gele, schotelvormige bloemen zijn tweeslachtig (*hermaphrodit*) en trekken een verscheidenheid aan *bestuivende insecten* aan, zoals bijen en vliegen, voor de overdracht van het gele stuifmeel. Er zijn geen ernstige of specifieke insectenplagen van deze soort bekend, maar *Caltha*-soorten kunnen vatbaar zijn voor schimmelziekten zoals *roest* en *poederachtige meeldauw*, vooral in warmere of drogere klimaten buiten hun natuurlijke bereik.

Bronvermelding

https://en.wikipedia.org/wiki/Caltha_scaposa

http://www.efloras.org/florataxon.aspx?flora_id=2&taxon_id=200007558

<https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:709352-1>

<http://encyclopaedia.alpinegardensociety.net/plants/Caltha/scaposa>

<https://www.mindat.org/taxon-5616163.html>

Samenvatting

Onderwerp	Resultaat
Nomenclatuur/Etymologie	<i>Caltha</i> (beker, verwijst naar bloemvorm), <i>scaposa</i> (voorzien van een bloemstengel, verwijst naar de onbebladerde stengel)
Taxonomie	Familie: Ranunculaceae, Geslacht: <i>Caltha</i> , Soort: <i>Caltha scaposa</i>
Synoniemen	<i>Caltha palustris</i> var. <i>scaposa</i> , <i>Caltha gracilis</i>
Variëteiten en Cultivars	Geen commercieel bekende cultivars; botanische variëteiten bestaan (<i>C. scaposa</i> var. <i>parnassioides</i> etc.)
Familie	Ranunculaceae (Ranonkelfamilie)
Hoogte	7 tot 24 centimeter (bloeistengels)
Bloemkleur	Heldergeel tot dooiergeel (gevormd door kelkbladen)
Bladkleur	Glanzend groen
Bloeiperiode	Juni tot september
Standplaats	Vochtige alpiene weiden, natte bodem, zon tot lichte schaduw
Herkomst	Oostelijke Himalaya en Tibetaans hoogland (India, Nepal, Bhutan, China)
Soort gewas	Laagblijvende, overblijvende, kruidachtige moerasplant
Vermeerderingswijze	Zaad of deling van de wortelstok
Klimaatzone (USDA-zones)	Vermoedelijk USDA 3 tot 6 (zeer koudetolerant)
Insecten	Trekt bestuivende insecten aan (bijen, vliegen); geen ernstige plagen bekend